

Sodem, Soddem, Sodom

Ik ken mijn geboorteplaats als Sodem, maar de joodse schrijver en querulant, vader van Ischa, Jaap Meijer, alias Saul van Messel, maakte er Soddem van. In het nieuwe boek van de Bourtangier Geeske Koeman Poel onder der titel 'Een synagoge op het kruispunt van de winden (De joden in Winschoten) 1750-1942', zijn we terug bij het bijbelse Sodom.

door
Dik Stijkel

WINSCHOTEN - Gemeenschap-pelijk hebben deze termen hun verbondenheid met de joodse historie van Winschoten. Mevrouw Koeman had de euvele moed na enkele scripties en een opzet van Potjewijd in zijn boek *Leven en Werken* uit 1976 een breedvoeriger historie van de joodse gemeenschap in Winschoten op schrift te stellen. Misschien is dat wat teveel gezegd want in het voorwoord spreekt zij over haar pennenvrucht als een niet wetenschappelijk werk of roman maar meer een bundel schetsen van ongeveer 150 jaar joods leven in de stad op het kruispunt van de vier winden. Een ietwat pathetisch wellicht maar daar zijn in het boek meerdere staaltjes van terug te vinden. Belangrijker voor de historie van Winschoten is echter dat de historie van de joodse gemeenschap in Winschoten eindelijk een gezicht heeft gekregen. Het boek kent naast de zogenaamde SD-lijst van in Winschoten wonende joden die in oorlogstijd in opdracht van de Duitse bezetter werd vervaardigd een verklarende woordenlijst Hebreeuws. Daarnaast staan in de publicatie verschillende unieke foto's en illustraties. Eén foto was de vorige week in het zoekplaatje terug te vinden. Het betrof een

en Steinfurth met inmiddels een zoon en dochter in Zwolle aangekomen. Vandaar uit werd in 1797 de tocht naar de nieuwe standplaats in Winschoten ondernomen waar het gezin ging wonen aan de Buiten Venne. Een rijk bestaan in het Winschotense was Frankforter en zijn gezin niet beschoren. Afgezien van de arme joodse gemeenschap waarvoor voor de allerarmsten bij het Winschoter gemeentebestuur herhaaldelijk toestemming moest worden gevraagd voor het houden van collectes, bleek rebbe Frankforter in het jaar 1822 toen hij zijn taak neerlegde van een weeggeld van zes stuivers te moeten rondkomen, waarlijk geen vetpot in die tijd voor het inmiddels tot vijf personen uitgegroeide gezin. Rabbijn Frankforter overleed in 1831 en werd op het kadot, de joodse begraafplaats aan het Sint Vitusholt ter aarde besteld. Deze begraafplaats was vanaf 1823 in gebruik. Voordien werden de joodse ingezetenen op het kadot in de Liefkensstraat begraven. De joodse gemeenschap bleef in de negentiende eeuw gestaag groeien en het duurde dan ook niet lang of de beth hannesset, het huis van samenkomen, de sjoel in de Langestraat, werd te klein. Het toenmalige synagogale bestuur wist te be-

WINSCHOTEN - Gemeenschap-pelijk hebben deze termen hun verbondenheid met de joodse historie van Winschoten. Mevrouw Koeman had de euvelen moed na enkele scripties en een opzet van Potjewijd in zijn boek *Leven en Werken* uit 1976 een breedvoeriger historie van de joodse gemeenschap in Winschoten op schrift te stellen. Misschien is dat wat teveel gezegd want in het voorwoord spreekt zij over haar pennevrucht als een niet weten-schappelijk werk of roman maar meer een bundel schets-ten van ongeveer 150 jaar joods leven in de stad op het kruis-punt van de vier winden. Een ietwat pathetisch wellicht maar daar zijn in het boek meerdere staaltes van terug te vinden. Belangrijker voor de historie van Winschoten is echter dat de historie van de joodse gemeenschap in Winschoten eindelijk een gezicht heeft gekregen. Het boek kent naast de zogenaamde SD-lijst van in Winschoten wonende joden die in oorlogstijd in opdracht van de Duitse bezetter werd vervaardigd een verklarende woordenlijst Hebreuws. Daarnaast staan in de publicatie verschillende unieke foto's en illustraties. Een foto was de vorige week in het zoekplaatje terug te vinden. Het betrof een prent van het bestuur van de werks telligen dat rond 1852 in

en Steinfurth met inmiddels een zoon en dochter in Zwolle aankomen. Vandaar uit werd in 1797 de tocht naar de nieuwe standplaats in Winschoten ondernomen waar het gezin ging wonen aan de Buiten Venne. Een rijk bestaan in het Win-schotense was Frankforter en zijn gezin niet beschoren. Afge-zien van de arme joodse ge-meenschap waarvoor de allerarmsten bij het Winscho-ter gemeentebestuur herhaal-delijk toestemming moest wor-den gevraagd voor het houden van collectes, bleek rebbe Frankforter in het jaar 1822 toen hij zijn taak neerlegde van een weekgeld van zes stuivers te moeten rondkomen, waar-lijk geen vetpot in die tijd voor het inmiddels tot vijf personen uitgegroeide gezin. Rabbijn Frankforter overleed in 1831 en werd op het kadot, de joodse begraafplaats aan het Sint Vi-tusholt ter aarde besteld. Deze begraafplaats was vanaf 1823 in gebruik. Voordien werden de joodse ingezetenen op het ka-dot in de Liefkensstraat begra-ven. De joodse gemeenschap bleef in de negentiende eeuw gestaag groeien en het duerde kneset, het huis van samenko-men, de sjoel in de Langestraat, werd te klein. Het toemalige synagogale bestuur wist te be-prent van het bestuur van de

en Steinfurth met inmiddels een zoon en dochter in Zwolle aankomen. Vandaar uit werd in 1797 de tocht naar de nieuwe standplaats in Winschoten ondernomen waar het gezin ging wonen aan de Buiten Venne. Een rijk bestaan in het Win-schotense was Frankforter en zijn gezin niet beschoren. Afge-zien van de arme joodse ge-meenschap waarvoor de allerarmsten bij het Winscho-ter gemeentebestuur herhaal-delijk toestemming moest wor-den gevraagd voor het houden van collectes, bleek rebbe Frankforter in het jaar 1822 toen hij zijn taak neerlegde van een weekgeld van zes stuivers te moeten rondkomen, waar-lijk geen vetpot in die tijd voor het inmiddels tot vijf personen uitgegroeide gezin. Rabbijn Frankforter overleed in 1831 en werd op het kadot, de joodse begraafplaats aan het Sint Vi-tusholt ter aarde besteld. Deze begraafplaats was vanaf 1823 in gebruik. Voordien werden de joodse ingezetenen op het ka-dot in de Liefkensstraat begra-ven. De joodse gemeenschap bleef in de negentiende eeuw gestaag groeien en het duerde kneset, het huis van samenko-men, de sjoel in de Langestraat, werd te klein. Het toemalige synagogale bestuur wist te be-prent van het bestuur van de